

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається специфіка розвитку креативного мислення у дітей дошкільного віку, визначаються її основні характеристики, конкретизуються професійні вміння педагогів закладів дошкільної освіти щодо формування у вихованців однієї із базових якостей особистості.

Ключові слова: базові якості особистості, креативність, творчі здібності.

The article examines the development of creative thinking specifics for preschool children, defines its main characteristics and specifies the professional preschool education institutions teachers' skills regarding the basic personality pupils' qualities formation.

Keywords: basic personality qualities, creativity, creative skills.

На життєві досягнення людини впливає нестандартне мислення, здатність знаходити оригінальні варіанти розв'язання конфліктів та проблем, оперувати кількома різними засобами, бачити не тільки можливі рішення, а й прогнозувати їхні наслідки.

У Базовому компоненті дошкільної освіти визначено дев'ять базових якостей особистості, які повинні сформуватися у дитини дошкільного року. На кінець дошкільного періоду життя дитини мають бути сформовані базові характеристики особистості: самостійність і відповідальність, довільність, ініціативність, самосвідомість, самоставлення, свобода і безпечність поведінки, самооцінка та креативність [1].

Креативність дошкільника характеризується готовністю до непередбачуваних рішень, допитливістю, здатністю до створення творчого оригінального образу, до коментування процесу та результату діяльності, мотивацією досягнень, розвинутою уявою.

Основні характеристики креативності: вигадка, ініціативність, оригінальність, здатність до передбачення, висока самоорганізація. Особистість, в якій наявні ці якості, знаходить задоволення не лише в досягненні мети а й в самому процесі творчості.

«Креативність – схильність до творчості, прагнення відходити від шаблону, зразка; намагання робити по-своєму, виявляти винахідливість, раціоналізаторство; готовність займатися діяльністю, яка дозволяє робити відкриття, виявляти неповторність, досліджувати, експериментувати, покладатися на свій життєвий досвід, ставити незвичні запитання і давати самостійні відповіді; смак до подолання труднощів, використання нових можливостей; здатність знаходити оригінальні рішення, радіти створенню нового» [2, с. 143].

Психологи у своїх дослідженнях доводять, що на формування продуктивного творчого мислення впливає оволодіння спеціальними вміннями. Йдеться про пошук аналогій, формулювання запитань, виділення протилежних та спільних ознак, асоціювання понять, комбінування, генерування ідей тощо. Деякі властивості дитина опановує вже в 5 років.

Основний шлях формування креативності у дітей дошкільного віку полягає у створенні проблемних ситуацій, постановці творчих завдань, сприянні до самостійного пошуку.

У програмі навчання та виховання «Дитина» виділено показники сформованості креативності у дитини, які потрібно розвивати під час освітнього процесу, а саме: самокритичність, метафоричність, уміння дивуватись, здатність посміятись над собою, інтерес до невідомого, відкритість новим ідеям [4].

Дослідники наголошують, що креативність формується у ситуаціях відсутності прикладу, чіткого регламенту поведінки дитини, але є позитивна тактика поведінки творчої особистості в оточенні дитини, які саме і створюють умови для наслідування, оскільки творча поведінка підкріплюється виховними засобами. Становлення «початкової

креативності» припадає на період 3-5 років. Основним механізмом її формування визначено пряме наслідування дорослого, який є значущою особою для малюка. Проте дитина спочатку репродукує побачені дії дорослого. Наступним кроком є копіювання таких дій для того, щоб досягти бажаного результату. Після цього дитина додає власні елементи новизни, не змінюючи свою поведінку суттєво. За цим йде етап трансформації вже знайомої ідеї, коли поведінка може істотно змінитися. І тільки після усіх вищезазначених кроків дитина намагається досягти результату, керуючись справжньою творчістю [3, с. 12].

У процесі діяльності перед вихованцями ЗДО постають не лише репродуктивні завдання, а й творчі. Вони під час вирішення їх розвивають творчі здібності, вчать вигадувати нові ігри, конструювати, моделювати.

Аналізуючи та оцінюючи особистісні якості дітей, педагоги вживають поняття «креативність». Показниками її сформованості в такому випадку є:

- чутливість до проблем (готовність дитини розв'язувати їх, покладаючись тільки на власні сили);
- відкритість до всього нового, інтерес до незнайомого, невідомого;
- здатність до руйнації чи зміни стереотипів, відмова від шаблонів, спроможність виходити за межі заданої іншими ситуації;
- вміння бачити проблему з різних точок зору;
- вміння висувати оригінальні ідеї, розв'язувати задачі нового типу;
- висока пізнавальна активність та допитливість;
- дотепність, почуття гумору, інтерес до парадоксів;
- уміння бачити взаємозв'язок між предметами чи ознаками, формально між собою не пов'язаними;
- розвинена уява, метафоричність (створення фантастичних ідей);
- уміння дивуватися [5, с.203].

Наявність у діяльності дитини більшості з означених показників, вказують на її креативність.

Феномен креативності у дошкільника пов'язаний з уявою. В дошкільному віці у дитини немає обмежень, кордонів для уяви та фантазії. Дитина створює образи з вже побаченого, почутого і може їх об'єднувати та комбінувати на власний розсуд.

Дошкільники досить активно виконують творчі завдання і проявляють свої креативні здібності за умови відсутності заздалегідь правильного чи неправильного результату. Творчість повинна формуватися без надання їй чітко визначеної кимось форми, необхідно лише створювати сприятливі умови для її розвитку.

Основні завдання розвитку креативності: давати дитині можливість діяти самостійно, творчо; сприяти вияву вигадки й логіки у виборі мети, способів долання труднощів, доборі засобів її досягнень, оцінці досягнень.

Отже, розвиток креативного мислення дитини дошкільного віку передбачає, що педагогу треба: уникати деталізації поставленої проблеми чи завдання, загальних моментів, що характеризують зміст; пропонувати дошкільникам вдаватися до аналогій; пропонувати дітям не спинятися, коли з'являються ідеї (навіть якщо завдання розв'язане); бути тактовними, винахідливими; заохочувати вияви творчої уяви, дотепності, фантазії; то звужувати, то розширювати поле пошуку розв'язання творчого завдання; пропонувати шукати нові напрямки та ідеї; спонукати дитину відмовлятися від найбільш очевидного способу виконання завдання; заохочувати дітей щоразу аналізувати предмет уваги з несподіваної точки зору; пропонувати дітям висловлюватися щодо ідей, які виникли спонтанно.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Базовий компонент дошкільної освіти* (нова редакція).
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v->

[ukrayini.](#)

2. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності : навч. посіб. К. : Академвидав, 2009. 248 с.
3. Беленька Г. Особистість випускника дитсадка: базові якості. Дошкільне виховання, 2015. № 7. С. 11-15.
4. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років. наук. кер. проекту: О.В. Огневюк, К.І. Волинець; наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина. Мін.осв. і наук., мол. та спорту України. К. : Київ, ун-т ім. Б.Грінченка, 2020. 492 с.
5. Чепур О.С. Креативний розвиток дітей дошкільного віку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Випуск 23. С. 202-204.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Анісімова О.Е.